

פורטרט נשכח מתש"ח * משורר מוצרת עילית

* מ. אבטליון "עד.. עולם קטן" * פרחי החרמון

עדות

גור

מילחמות קדש, ששת-הימים, ההתשה ויום-הכיפורים השכיחו לא במעט את דור הלוחמים של תש"ח. סופרי הפלמ"ח הור סיפו וחיוקו שיכחה זו ביצירתם, בכתיבתם החד-מימדית, שנועדה לפאר את ש-אסור היה לפאר ולשבח את שאסור היה לשבח.

בימים אלה ראה אור ספר צנום, ש-מוכיח את אוירת תש"ח, את עוצמתם הר-פשוט והאמיתית של בני אותו הדור. את התום, הנכונות היושר של אלה שדמם נשפך בשדות-קרב החוקים אלה. הספר עם גור, מאת שרה ושאל אבינור (מאירוב), מציג את דמותו של גור מאירוב, שנפל באותם שדות קרב *.

בגור; פניו רזו והשחירו, התימת הזקן בלפיה יותר מכפי הרגיל; מהעניינים נש-קף להם מהלך ברוך וענווה..."

האב שאול, שהיה באותו עת בשליחות עלומה לרכישת נשק בחוצלארץ, דווח בידי האם על שעבר על הבן הלוחם הצעיר: "כתבתי או לשאול: גור נמצא כל הזמן בחזית. לפני שבוע חזרה קבוצתו הביתה על מנת שיתלפפה בקבוצה אחרת; לאחר שני ימי-מנוחה השקיע את עצמו בעבודה בצורה פרועה, כדרכו... כאשר החמיר המצב בעיני-גב, וזה היה יומיים לפני הפסקת האש, יצאה שוב כיתתו כי תור תיכרות לעיני-גב. המצב שם הלך והחמיר, והתגבר הספק אם תוכל הנקודה לעמוד..."

כמו ביצירה ספרותית מעולה, מוליכה האם כיומנה את הקורא אל תמונות מ-העבר הרחוק, מילדותו של גור, ונוכרת ביחסים המופלאים שהיו בין האב, שכמעט ולא היה בביתו, לבין הבן; "היישב וזכר

ועל המפתח, בין המירפסת ובין החדר, כישורני... כוחותי עובנו, אבל רק לוקה; חברים הביאוני עד המישה, שכבתי. אחרי דקות מספר אמרתי: חברים, לא תעזרו לי במאומה, חזרו כל אחד לתפקידו. הם הפתקו, נשארוני לכדי; לא מחשבה ולא דמע, חשתי רק כי גוש-פלדה חד נתקע בגופי וקורע את כשרי. חרש יבי כתי..."

שרה האם עומדת על זכותה לראות את הבעת פניו האחרונה של הבן, כאשר ארונו מונח בחדר האוכל: "הפנים נשארו בשלמותם. צבעם צהבהב-כחול; הפה ו-העיניים סגורים, תחבושת עוטפת את הפה וכל הראש; נשקתיו בפניו הקרות, אותם הפנים אשר רק לפני שלושים שעות ראיתי נשאו יפות כלי-כך ומבטיחות כלי-כך הרבה..."

למחרת ההלוויה כותבת שרה לבעלה במיברק: "שאלו יקירי! אשר נגורנו בא, אכד לנו ילדנו, ציפור נפשנו, ולא נוסף לראות את מאור פניו לנצח. אתך אני ביזנונו העמוק מתהום - שרת" והיא ממשיכה בהירהורי יגובה: "זהו הגורל שליוה אותי מיום היוולדו ועד תום חייו הקצרים: כבדיות הקשבתו לתנועתיו הראשונות בקרבי, כבדיות הובלתו ל-קבורה..."

פרק מרגש הוא הפרק, "שבע-עשרה שנה - ראשית", בו משחזרת האם את חייה בנה, מודעת לגורלה ולאורח חייה ומתארת את בעלה שאול: "כבר בשנת 1923, כש-אך היכרתי את שאול ככינרת, היה הוא איש התעלומה. מופיע - נעלב, אינו ישן כלילה - וישן כיום; מאוחר בערב הוא יוצא בעגלה אי-שמה, וכן הלאה... ובי אווירה זו של אב שישנו ואינו, גדל גור: "באווירה זו של ציפיות-תמיד לשאול הופיע במישחתנו - גור. וכך, מתוך ציפיה מתוחה לאבא, עברו כל שנות-ילדותם של הילדים..."

שהות ארוכה מעט של שאול בכינרת מתוארת בידי האם: "כשהיה גור כן-עשר, נשאר שאול לשלושה חודשים רצוי-פים. כמה התנאה גור כשראה את אבא שלו ככגד-עבודה, עובד כמסגריה. כשזכו מבית-הספר היה מתעכב בחצר, מכלה עלי-יד שאול ועוזר לו בעבודתו. כדרך-כלל היה מתכייש בזה שאבא, עובד במישרד, ולא כשדה... ילדות זו שסבלה מהיעדר-רוח של האב, הותירה אותה בגור וב-אחותו רות, אשר בהיותה בת 12 שיגרה מכתב אל דוד בן-גוריון: "בן-גוריון מנהיג הפועלים! אני מבקשת ממך לשהי-רר את אבא שלי. גם אני רוצה שיהיה לי אבא בבית כמו לכל הילדים..."

על כמה מהערכים אותם ייצגה האם כי-חינוך בנה ניתן ללמוד על השורות ה-באות: "פעם אחת - והוא אז בן 14 - לקחהו לברם כדי לארוז לערבים שהיו באים כלילות לגנוב ענבים. ובאמת הופיעו הנגבים באותו לילה סמוך למקום-המארב בחלקת המדון שבבני-השמונה. הוא התקרב ראשון כוחילה, חכט כמקל בנגב ופצע את ראשו; הוועקנו לברם. ראיתו כשהוא עומד במרחקמה מהנגב שהיה פרוח על הארמה וזכרם - והוא נכוד. העירתי את הברים שאזן לשתף ילד כביל זה במשימות כאלו. עוד יבוא הזמן..."

וכן ממשיכה שרה ומספרת את סיפור חייו הקצרים של גור, כפי שנשתקפו ב-עיניה, סיפור אותו היא מסיימת במילים: "ביום 12 ביולי 1948 - נפל בשדות סגרה - הזמן קפא תשאיר עומד... רשימותיו של אבינור האב, פחות רג-שניות מאלה של רעייתו. בין רשימותיו הוא מביא סיפור, בו מופיע גם ברל כצנלסון, מהתקופה הקצרה שבה התגורר אבינור עם בני משפחתו בתל-אביב: "יום אחד אני יושב עם ברל בנוחצרת דירתו ומשוחחים. אנו רואים את גור למטה בחברת קונדסים והוא מרכיב מכות נא-מנות כאחד מבני-יגלו. ראה-נא, ראה, שאול, אמר ברל בהתפעלות, כיצד הוא

שרה, שאול, רות וגור מאירוב (אבינור) עם כל הלחץ המתמיד של ההגיון שאינו יודע רחמים

לי הערב הראשון בו שכבו שניהם, שאול וגור, במיטה על המירפסת. גור, הלוחם האמרי, התרסק על שאול כילד קטן, ו-סיפר לו על המערכה בעמקי-הירדן. על עצמו לא סיפר דבר. איוו הרמוניה היתה בהתייחדות החברית הזאת. בירכתי על ה-רנעים האלה שהיו לי כמזור לפצע. תמיד אהב גור את אבא, העריץ אותו התגאה בו, אם כי לא הרבה לרבר עלי. המיד שאף להיות צודק בעיני. איובי הקשה עליו בכל הגילום היה אחד; אכ-תוב לאבא. ובעת הם שוכבים זה על-ידי זה כשני נכרים שווים האחד משלים את רעהו..."

בשלב מסוים של המערכה גמלט גור מיחידתו והצטרף לקומנדו, והאם החוששת חשה את שעומד להתרחש: "הרגש הע-כור הלך וגבר. לא ידעתי מה לעשות עם עצמי. רק ריבוי שקטות-העבודה בחרם ו-עיפותי הגדולה עזרו לי, לדחוק את ה-זמן." ואו מתרחש האיום מכל: "בשופי אחרי-הצהריים מעבודתי בחרם ניגשתי לי-סידור החרר: לא ננעתי בו מאו היינו בו ארבעתנו; כבר ערב, אני רוחצת את הריצפה של המירפסת. הנעתי לפינת ה-דריו ועליו - הקסדה שחבש גור בקרבות, עד היכנסו לקומנדו. אחותי את הקסדה כי לנער ממנה את האבק, ובמחתי חלפה המחשבה: הלואי, הלואי שלא יהא עלי להניח את הקסדה הזאת על כפרי. הלי-חלה אחזה אותי. רציתי לפרוק עצמי על המחשבה שעלתה, פחדתי להישאר לכדי; אך התגברתי וגמרתי לשווק את המיר-פסת. רק הנעתי עד המפתח, ואני שומעת צעדים ככיון לחדרי. נכנסו משה וסמולר,

הספר עם גור מתבסס על שני קטעים. הראשון נכתב בידי שרה, אמו של גור, מעט אחרי נפילתו, ב-1948. החלק השני מורכב מקטעים מתוך יומנו של האב, שאול אבינור (מאירוב).

שאל אבינור היה אחת מהדמויות מרכזיות במערכת הבטחון בימי המדינה שברדך, מעין סגן שריבטחון בחלק השני של מילחמת השיחור, ואחד מיועצי הבי-טחון של דוד בן-גוריון בעשור הראי-שון של מדינת ישראל. במשך שנות ה-מדינה שברדך הוא היה מרוחק מתהליך-גידולו והתפתחותו של בן-זקונו גור. כי-תמונות שהוא מציג מאותה תקופה, ה-תורות בתמונות אותן מעלה רעייתו שרה, הוא מצליח במקום שבו נכשל דור שלם של סופרים.

גור נולד בששה-עשר בפברואר 1931 בשעה תשע וחצי בערב. ואמו כותבת על תחושתה ברגם לידתו: "בחודשי הרי-יוני יצרתי לי רגמת; בן יולד, ענולי-ראש, יפה. הוא ידמה לשאול... הוא הופיע. הרצוי, המקוה. כוה, כריוק כוה, חזיתי בעיני רוחי..."

על שנה חי גור את חייו, עד שנפל בסגרה באחד מהקרבות שפתחו את מיל-חמת 48. 17 שנה אלה מוצגים בלשון חסכונית של אב ואם, העשויים מאותו חומר מעולה, חומר אנושי אשר צר את חייו בארץ הזאת. כבר בפרק הפתיחה מתארת האם שרה, כבר ביקורו של בנה המגויס: "לאור הירח הקלוש הפתכלתי

שרה ושאלו אבינור - עם גור; הוצאת עם עובד, 172 עמודים (כריכה רכה).

מרכיב מכות, ברל לא יכול לשבוע מה-מראה. הפתכלתי למטה, ואודה, לא ראיתי כל מקום להתפעל מתעולו בני וממעשי תוקנותו הבורות כלפי חבריו. כמעט שהתרעמתי על ברל. אך ברל לא נרע וחזר ויכר בהתפעלות עצומה על המראה ולא שבט מהסתכל בחצר..."

בסוף רשימותיו כותב אבינור: "בתוכי פנימה עורני מצפה שעדה-שעה: הנה, הנה תיפתח דלת חררי ברעש ובכערה, וגור מתפרץ פנימה. אך איני זוכר את גור ניכנס החדרה כאחד האדם - הוא היה פורץ פנימה כסערה וצהלה. ועם כל הלחץ המתמדי של ההגיון שאינו יודע רחמים, עוד לוהשת מכהבת אי-שם התקוה-ההויה שכל דבר פילתו לא היה אלא סיפוי בילבוי, ואפילו עובדת המראה אינה משכנעת את מה שמתחת להכרה ומעל להגיון. אך עוברים שפועות, חולפים חיי-רשים, חודשים נוקפים - ודלת חררי אינה נפתחת..."

עם גור הוא ספר אמיתי, שיש בו אמת של שני דורות, וישל חסר תקדים של דור הורי תש"ח. נאמנות חסרת פשויות של אחד מבני דור תש"ח ועוצמה שעל חלליה מנסה להיבנות בימים טרופים אלה מחבר העייט.

שרה

וקנין

לפני כשלושה חודשים ראה אור קובץ שירים צנום בספריה קטנה לשירה שב-הוצאת מסדה. קובץ שביקורת השירה ה-מקצועית" לא הטריחה עצמה לעיין ול-בקר אותו. הקובץ מה המשל הזה, מאת משורר אלמוני ולא נודע בשם יצחק וקנין*, לא גירה את אלה שהיו צריכים לגלותה. שהיו קובץ זה הוא התגלית הר-חשובה ביותר של השירה הישראלית בשנה האחרונה, אם לא בשנים האחרונות.

יצחק וקנין, יליד מרוקו, שעלה ארצה רק ב-1965 ומתגורר בצורת-עילית, אינו מסתופף בבתי-הקפה המאלכסיים פרחי-משוררים בשולי רחוב דינגוף, ואינו משגר את לשונו לעבוייהם של עסקני ספרות ושיירה. יצחק וקנין הינו משורר של אמת. את קובץ שיריו פותח וקנין ב,עניינים שחורות מתוקות כתמרים. / לא זה לא תמרים" והוא מפתיע את קוראיו בשירו הנמרד, "ארוחת מין", אותו הוא מסיים ב-"שולחן ערוך, מזון / ומילו האיש השוקק שמור / לנגד הסריו הלבן אחוז את בקבוק

* יצחק וקנין - מה המשל הזה; הר-צאת מסדה; הספריה הקטנה בעריכת אמיר גלבוט; 55 עמודים (כריכה רכה).

משורר וקנין בתוך העיניים האלה